POSPÓŁKA ze SPÓŁKI

OSPÓŁKA kojarzy się nam z materiałem do podsypywania dróg – i bardzo dobrze. Ale POSPÓŁKA to nie tylko ‘mieszanina żwiru, piasku i drobnych kamieni’ oraz ‘urobek górniczy składający się z kawałków węgla różnej wielkości i drobnych zanieczyszczeń’, lecz także ‘mięso wieprzowe poprzerastane tłuszczem’. W znaczeniu kulinarnym słowo było dość powszechnie używane w XIX w., pozostałe znaczenia przyszły nieco później.
POSPÓŁKA pochodzi od przysłówka POSPOŁU, czyli ‘razem, wspólnie’. A zapisywany jako jeden wyraz przysłówek POSPOŁU – dziś już niemal nieużywany – jest zrostem utworzonym od wyrażenia przyimkowego: po społu, zawierającego dawny, staropolski, notowany od XIV w. przysłówek SPOŁU o znaczeniu ‘wraz z innymi’ (od tego później też SPOŁEM i WESPÓŁ).
SPÓŁKA była kiedyś WSPÓŁKĄ. Oznaczała wtedy ‘wspólne działanie, wspólne zamierzenia’. SPÓŁKAMI nazywano niegdyś również wspólne łąki i pastwiska, żyto wysiewane wraz z pszenicą, a nawet każdą wspólnotę. SPÓŁKA pochodzi od tego samego przysłówka SPOŁU, o którym wyżej pisaliśmy. Do tej samej rodziny wyrazowej należą czasowniki SPOLIĆ i SPÓŁKOWAĆ.